

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 4.9.2014
COM(2014) 549 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης της
Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2013**

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2013

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΑ

Η ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) συντάσσεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 190 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι η ανασκόπηση των κύριων μέτρων που ελήφθησαν κατά το έτος αναφοράς.

2. ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟ 2013

Το 2013 τα κράτη μέλη άρχισαν και συνέχισαν την εφαρμογή σημαντικών μεταρρυθμίσεων με σκοπό την επιστροφή στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε σημαντικά μέτρα για την προώθηση και τη συμπλήρωση των εν λόγω προσπαθειών, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, από τις αρχές του 2013 έχει ξεκινήσει η σταδιακή ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας, η οποία έγινε περισσότερο αισθητή το δεύτερο τρίμηνο του 2013. Παρότι η ανάκαμψη αναμένεται να συνεχιστεί, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εξακολουθήσουν να συνεργάζονται για την ενίσχυση της ικανότητας της Ένωσης να διαδραματίζει ανταγωνιστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία.

Παρά το συνεχιζόμενο δυσχερές περυσινό οικονομικό κλίμα, η ΕΕ σημείωσε πρόοδο ως προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», δρομολογώντας θετικές διαρθρωτικές τάσεις, όπως αύξηση των επιπέδων εκπαίδευσης, δημιουργία βιωσιμότερου ενεργειακού μείγματος, μείωση της έντασης άνθρακα της οικονομίας και πρόοδο προς την επίτευξη του στόχου του 3% για τις επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη.

Οι επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη (Ε&Α) έχουν κρίσιμη σημασία για την ενίσχυση της θέσης της Ευρώπης ως παγκόσμιας ανταγωνιστικής δύναμης και για την επάνοδο της οικονομίας της σε πορεία ανάπτυξης. Κατά συνέπεια, η Ε&Α εξακολούθησε να βρίσκεται στο επίκεντρο του θεματολογίου της ΕΕ για τις έξυπνες θέσεις εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη και να αποτελεί κεντρικό στόχο των επενδύσεων της ΕΕ.

Το πρόγραμμα πλαίσιο «Ορίζων 2020», το οποίο δρομολογήθηκε στα τέλη του 2013, αποτελεί το χρηματοδοτικό μέσο για την υλοποίηση της «Ένωσης Καινοτομίας», η οποία αποτελεί εμβληματική πρωτοβουλία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το νέο πρόγραμμα πλαίσιο σχεδιάστηκε για την αντιμετώπιση των κοινωνιακών προκλήσεων και για την προώθηση της οικονομικής ευημερίας μέσω της χρηματοδότησης της αριστείας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας.

3. ΟΡΙΖΩΝ 2020

Ύστερα από σειρά τριμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, η δέσμη μέτρων «Ορίζων 2020» εγκρίθηκε με σαφή πλειοψηφία, τόσο από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 21 Νοεμβρίου 2013, όσο και από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 3 Δεκεμβρίου 2013.

Με προϋπολογισμό της ΕΕ (2014-2020) ύψους 79,2 δισεκατομμυρίων ευρώ σε τρέχουσες τιμές, το νέο πρόγραμμα πλαίσιο της ΕΕ¹ εισάγει ριζικές αλλαγές – σημαντικές απλουστεύσεις που παρέχουν τη δυνατότητα για ευρύτερη συμμετοχή, ενσωμάτωση της έρευνας και της καινοτομίας και υιοθέτηση μιας προσέγγισης με βάση τις προκλήσεις. Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» θα συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της έρευνας και της αγοράς, ενισχύοντας παράλληλα την αριστεία και παρέχοντας, με τον τρόπο αυτό, σημαντικές ευκαιρίες για τη μετατροπή των νέων γνώσεων και των τεχνολογικών επιτευγμάτων σε υψηλού επιπέδου καινοτόμες υπηρεσίες και προϊόντα.

Το νέο πρόγραμμα είναι ιδανικό για τον συνδυασμό δημόσιων και ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης, με σκοπό την ενίσχυση των καινοτόμων εταιρειών της Ευρώπης:

- Πρέπει να εξασφαλιστεί περισσότερη ιδιωτική χρηματοδότηση για την αντιμετώπιση των σημαντικότερων κοινωνικών προκλήσεων, με παράλληλη ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Στις 10 Ιουλίου 2013 η Επιτροπή διατύπωσε προτάσεις για διάφορες πρωτοβουλίες συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, καθώς και δημόσιου-δημόσιου τομέα, οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για τις επενδύσεις στην καινοτομία². Οι εν λόγω συμπράξεις θα αποτελέσουν ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία του προγράμματος «Ορίζων 2020», καθώς θα διευκολύνουν την υλοποίηση μακροπρόθεσμων επενδυτικών δραστηριοτήτων μεγάλης κλίμακας μέσω της συνένωσης των δυνάμεων του ιδιωτικού τομέα, της ΕΕ και των κρατών μελών με προϋπολογισμό που υπερβαίνει τα 20 δισεκατομμύρια ευρώ.
- Έχουν ήδη ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς ικανότητας χρηματοδότησης στην Ευρώπη, ένα σημαντικό εμπόδιο για τη διεξόδυση των καινοτομιών στην αγορά. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση καταμερισμού του κινδύνου, η οποία θεσπίστηκε από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τον όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, εξασφαλίζει ότι για κάθε 1 δισεκατομμύριο ευρώ του προϋπολογισμού της ΕΕ, η ΕΤΕπ κινητοποιεί 12 δισεκατομμύρια ευρώ σε δάνεια και περισσότερα από 30 δισεκατομμύρια ευρώ σε τελικές επενδύσεις για την Ε&Α. Με τον τρόπο αυτό έχουν συγκεντρωθεί πρόσθετοι πόροι ύψους 40 δισεκατομμυρίων ευρώ από το 2007 για δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας, οι οποίες υπό διαφορετικές συνθήκες δεν θα είχαν χρηματοδοτηθεί.

¹ <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/horizon-2020-brief-eu-framework-programme-research-innovation>.

² Εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 15 Απριλίου 2014 και από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 6 Μαΐου 2014.

- Σύμφωνα με την προσέγγιση ενσωμάτωσης που εφαρμόζεται στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020», προβλέπονται μέτρα για τη θέσπιση ενός ισχυρού συστήματος στήριξης, από το οποίο θα επωφελούνται ειδικότερα οι ΜΜΕ και μέσω του οποίου θα διευκολύνεται η πρόσβασή τους σε ευκαιρίες χρηματοδότησης σε ολόκληρο το πρόγραμμα. Το νέο ειδικό χρηματοδοτικό μέσο για τις ΜΜΕ στηρίζει τις πλέον καινοτόμες ιδέες των ευρωπαϊκών ΜΜΕ που φιλοδοξούν σοβαρά για ανάπτυξη, μεγέθυνση και διεθνοποίηση. Στο πλαίσιο του στόχου διάθεσης του 20% της συνολικής χρηματοδότησης για τις κοινωνιακές προκλήσεις και για τον ειδικό στόχο «Υπεροχή στις γενικής εφαρμογής τεχνολογίες και στις βιομηχανικές τεχνολογίες», ποσοστό 5% έχει διατεθεί στη διαρκώς ανοικτή πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την περίοδο 2014/2015 και ποσοστό 7% για τη συνολική περίοδο του προγράμματος.

Παράλληλα με τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, η Επιτροπή προέβη στις απαραίτητες προετοιμασίες για την εφαρμογή του νέου προγράμματος.

α) Τα προγράμματα εργασίας του «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014-15

Στις 10 Δεκεμβρίου 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το πρώτο πρόγραμμα εργασίας στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020». Η Επιτροπή καθόρισε τις προτεραιότητες χρηματοδότησης για δύο έτη, παρέχοντας στους ερευνητές και τις επιχειρήσεις μεγαλύτερη βεβαιότητα όσον αφορά την κατεύθυνση των ευκαιριών για έρευνα και καινοτομία στο πλαίσιο της ΕΕ. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων προκηρύχθηκαν στις 11 Δεκεμβρίου 2013. Ορισμένα από τα σημαντικότερα στοιχεία είναι:

- Η ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ιδίως μέσω ενός νέου, ειδικού μέσου. Οι ΜΜΕ θα έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν αιτήσεις για επιχορηγήσεις καινοτομίας ύψους 253 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του εν λόγω νέου, αποκλειστικού καθεστώτος, μόνο το 2014.
- Όπως αναφέρεται στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων της περιόδου 2014/2015, έχει δεσμευθεί συνολικός προϋπολογισμός περίπου 20 εκατ. ευρώ για μεμονωμένες επιχορηγήσεις από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (σχεδόν 14 εκατ. ευρώ) και για τις δράσεις Marie Skłodowska-Curie (σχεδόν 7 εκατ. ευρώ) για την κατάρτιση και την κινητικότητα στον τομέα της έρευνας.
- Για τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας, τα μέτρα διεύρυνσης περιλαμβάνουν προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για «Πανεπιστημιακές έδρες του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας» (34 εκατ. ευρώ), για ομαδικές επιχειρησιακές δράσεις (teaming) το 2014 (12 εκατ. ευρώ) και για δράσεις αδελφοποίησης (74 εκατ. ευρώ) το 2015.

β) Απλούστευση της πρόσβασης

Στις 4 Δεκεμβρίου 2013 εγκαινιάστηκε η νέα έκδοση της «Πύλης συμμετεχόντων στην έρευνα και την καινοτομία», η οποία έχει βελτιωμένες ικανότητες ΤΠ, πιο σύγχρονη τεχνολογία, αναδιοργανωμένη και απλουστευμένη δυνατότητα περιήγησης, καθώς και περισσότερο αναπτυγμένη διάταξη και περιεχόμενο. Το νέο ηλεκτρονικό έγγραφο καθοδήγησης για τους συμμετέχοντες– στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» (Horizon 2020 Online Manual)– δημιουργήθηκε με τη συνεργασία διαφόρων φορέων για να διευκολυνθεί η

κατανόηση των διαδικασιών του προγράμματος. Η πρόσβαση στο εγχειρίδιο είναι εύκολη από οποιαδήποτε ενότητα της Πύλης Συμμετεχόντων³, και οδηγεί τους χρήστες απευθείας στην αντίστοιχη ενότητα καθοδήγησης.

4. Η ΈΝΩΣΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Η Ένωση Καινοτομίας τέθηκε στο επίκεντρο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» με στόχο την ενίσχυση της ικανότητας της Ευρώπης για καινοτομία. Ένα από τα επιτεύγματα της Ένωσης Καινοτομίας είναι η ανάπτυξη δυναμικής στον τομέα της καινοτομίας, μέσω της αύξησης των επενδύσεων στην E&A, της κινητοποίησης των ενδιαφερόμενων φορέων και της συνεκτίμησης της διάστασης της καινοτομίας σε σημαντικές ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές πολιτικές.

Ως ολοκληρωμένη στρατηγική, η Ένωση Καινοτομίας εξετάζει ευρύ φάσμα στοιχείων που επηρεάζουν το οικοσύστημα καινοτομίας της Ένωσης και επιτυγχάνει την αλλαγή του. Έχει συντελεστεί εξαιρετική πρόοδος ως προς την επίτευξη όλων των προτεραιοτήτων της Ένωσης Καινοτομίας:

- **Ενίσχυση της βάσης γνώσεων και μείωση του κατακερματισμού:** Η βάση γνώσεων στην Ευρώπη ενισχύεται, ιδίως μέσω της δρομολόγησης του προγράμματος «Ορίζων 2020», της επικέντρωσης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης σε στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, μέσω της παροχής στήριξης για ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και μέσω της προόδου προς έναν Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (EXE) – βλ. ενότητα 5 κατωτέρω.
- **Τρόποι για να φτάσουν οι ιδέες στην αγορά:** Έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να αναπτυχθούν εργαλεία που θα καταστήσουν το ευρωπαϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον πιο φιλικό προς την καινοτομία, όπως το ενιαίο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και οι αναθεωρημένες οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, που παρέχουν καλύτερες ευκαιρίες για την ανάπτυξη καινοτομίας. Έχουν ληφθεί μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, ιδίως στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», τα οποία θα αρχίσουν σύντομα να αποδίδουν καρπούς, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της πιστωτικής διευκόλυνσης και της διευκόλυνσης κεφαλαιακής συμμετοχής, καθώς και του διαβατηρίου για τα επιχειρηματικά κεφάλαια.

Παρότι στο παρελθόν η δημόσια παρέμβαση στόχευε συνήθως στην ενθάρρυνση της παροχής έρευνας και νέας γνώσης, σήμερα χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για την τόνωση της ζήτησης για καινοτομία με μέσα όπως οι προεμπορικές δημόσιες συμβάσεις, η ευνοϊκή για την καινοτομία ρύθμιση, η θέσπιση προτύπων κ.λπ. Για παράδειγμα, διευκολύνθηκαν οι δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της καινοτομίας, αναπτύχθηκε και δοκιμάστηκε μεθοδολογία για τον έλεγχο της ρύθμισης όσον αφορά τον αντίκτυπό της στην καινοτομία, δρομολογήθηκε το σχέδιο δράσης για την οικολογική καινοτομία και εκσυγχρονίστηκε και επισπεύσθηκε η θέσπιση προτύπων.

3 <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/home.html>.

- **Μεγιστοποίηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής:** Στο πλαίσιο της Ένωσης Καινοτομίας αντιμετωπίστηκε επίσης η πρόκληση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής. Για παράδειγμα, οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης έχουν οριστεί ως εκ των προτέρων όρος για τις επενδυτικές προτεραιότητες στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, με στόχο την προώθηση καλύτερων επιδόσεων καινοτομίας στις περιφέρειες και τα κράτη μέλη της Ευρώπης, χωρίς να διακυβεύεται η αριστεία. Η αυξημένη έμφαση στην καινοτομία στον κοινωνικό και τον δημόσιο τομέα εξασφαλίζει τη διεύρυνση της υιοθέτησης και του κοινωνιακού αντίκτυπου της καινοτομίας, καθώς και την αλλαγή της νοοτροπίας όσον αφορά τα πρόσωπα και τους φορείς που πρέπει να αφορά η καινοτομία και που μπορούν να αποτελέσουν παράγοντα αλλαγής στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, αναπτύσσεται μια δυναμική καινοτομίας στον δημόσιο τομέα, όπου οι δράσεις που έχουν αναληφθεί υπερέβησαν τις αρχικές προσδοκίες της Ένωσης Καινοτομίας.
- **Οι ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας** παρέχουν μια νέα προσέγγιση για την έρευνα και την καινοτομία της ΕΕ. Έχουν δημιουργηθεί πέντε συμπράξεις καινοτομίας στους σημαντικούς τομείς της ενεργού και υγιούς γήρανσης, των υδάτων, της γεωργίας, των πρώτων υλών και των ευφυών πόλεων. Οι εν λόγω συμπράξεις βρίσκονται σήμερα στο στάδιο της υλοποίησης, έχοντας ορίσει προτεραιότητες, εξασφαλίζει τη συμμετοχή ευρέος φάσματος εταίρων τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και από την πλευρά της προσφοράς καινοτομίας και έχοντας αρχίσει να παράγουν τα πρώτα αποτελέσματα, π.χ. χαρτογράφηση ορθών πρακτικών, πρακτικές δέσμες εργαλείων για την αναπαραγωγή των πρακτικών αυτών, συλλογές αποδεδειγμένου αντίκτυπου και εφαρμογές ολοκληρωμένων υπηρεσιών.

Η πρόοδος και οι συνολικές επιδόσεις των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας αξιολογήθηκαν από ομάδα εμπειρογνομόνων. Η ομάδα εμπειρογνομόνων κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας (ΕΣΚ) είναι η κατάλληλη προσέγγιση για τη διευκόλυνση της μελλοντικής οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας της Ένωσης. Στις συστάσεις της συμπεριλαμβάνονται βελτιώσεις που μπορούν να επέλθουν στις τρέχουσες ΕΣΚ, καθώς και σημαντικές αλλαγές στον τρόπο έναρξης και λειτουργίας των μελλοντικών ΕΣΚ.

- **Ελκυστικότητα των πολιτικών μας προς τα έξω:** Έχει επίσης ληφθεί υπόψη η παγκόσμια διάσταση της καινοτομίας. Έχει αναπτυχθεί σειρά πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ευρώπης ως προορισμού έρευνας και καινοτομίας και οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της έχουν προχωρήσει στον καθορισμό των προτεραιοτήτων συνεργασίας με τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης παγκόσμιων ερευνητικών υποδομών.
- **Από τη θεωρία στην πράξη:** Η πρόοδος όσον αφορά τις επιδόσεις της Ευρώπης και των κρατών μελών στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας παρακολουθείται στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου οικονομικού συντονισμού («Ευρωπαϊκό εξάμηνο»), μέσω του πίνακα αποτελεσμάτων της Ένωσης Καινοτομίας⁴, της έκθεσης για την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης Καινοτομίας, καθώς και μέσω του νέου δείκτη αποτελεσμάτων της καινοτομίας. Ο νέος δείκτης χρησιμοποιεί τέσσερις δείκτες από τους τύπους αποτελεσμάτων και δραστηριοτήτων των εταιρειών που περιλαμβάνονται στον πίνακα αποτελεσμάτων της Ένωσης Καινοτομίας, οι οποίοι κατατάσσονται σε

4 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm

τρεις τομείς (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, απασχόληση σε δραστηριότητες υψηλής έντασης γνώσεων και ανταγωνιστικότητα αγαθών και υπηρεσιών υψηλής έντασης γνώσεων), καθώς και μια νέα μονάδα μέτρησης της απασχόλησης σε εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε καινοτόμους τομείς ταχείας ανάπτυξης.

Η παρακολούθηση θα συνεχιστεί και θα βελτιωθεί μέσω του μηχανισμού υποστήριξης πολιτικής στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020». Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και η αμοιβαία μάθηση έχουν επίσης διευκολυνθεί από την ΕΕ.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών σημειώθηκε μια σημαντική στροφή προς τη σωστή κατεύθυνση, χάρη στην οποία μειώθηκε το χάσμα μεταξύ της ΕΕ και των κύριων ανταγωνιστών της όσον αφορά τις επιδόσεις στον τομέα της καινοτομίας. Ο πιο πρόσφατος πίνακας αποτελεσμάτων της Ένωσης Καινοτομίας δείχνει ότι, από το 2008, η ΕΕ έχει κατορθώσει να μειώσει σχεδόν κατά το ήμισυ την απόσταση που τη χωρίζει από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία στον τομέα της καινοτομίας. Εντούτοις, το χάσμα μεταξύ της ΕΕ και της Νότιας Κορέας διευρύνεται και οι επιδόσεις της Κίνας βελτιώνονται με ταχείς ρυθμούς. Ως εκ τούτου, η ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς πρέπει να εξακολουθήσουν να συνεργάζονται για τη βελτίωση του ευρωπαϊκού οικοσυστήματος καινοτομίας.

5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ (EXE)

Μετά την έκδοση της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια ενισχυμένη σύμπραξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας για αριστεία και ανάπτυξη (ανακοίνωση για τον EXE) της 17ης Ιουλίου 2012 και τη θέσπιση του μηχανισμού παρακολούθησης του EXE (ΜΠΕ) για την παρακολούθηση της προόδου ως προς την υλοποίηση του EXE, η Επιτροπή εξακολούθησε να ενισχύει τον ΜΠΕ κατά τη διάρκεια του 2013. Η Επιτροπή συνεργάστηκε στενά με τη νεοσυσταθείσα ειδική ομάδα εργασίας της επιτροπής του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας για την παρακολούθηση, με στόχο τη βελτίωση των δεικτών του EXE και των συναφών μεθόδων συλλογής δεδομένων, και ιδίως της έρευνας για τον EXE.

Οι εργασίες σχετικά με τον ΜΠΕ οδήγησαν στην έγκριση της πρώτης έκθεσης προόδου για τον EXE τον Σεπτέμβριο του 2013, στην οποία παρέχεται συνοπτική περιγραφή της κατάστασης στα κράτη μέλη και σε ορισμένες συνδεδεμένες χώρες και ορίζεται η κατάσταση αναφοράς για την πλήρη αξιολόγηση της προόδου κατά το επόμενο έτος⁵. Η έκθεση προόδου για τον EXE του 2013 συζητήθηκε κατά τη διάρκεια του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας τον Σεπτέμβριο του 2013, όπου υπογραμμίστηκε εκ νέου η ανάγκη επίσπευσης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων των εθνικών συστημάτων και ενίσχυσης της παρακολούθησης της προόδου του EXE. Η διάδοση της έκθεσης προόδου για τον EXE του 2013 επέτρεψε μια αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί σε τομείς-στόχους, όπως ένα ανοικτό και δίκαιο σύστημα προσλήψεων των ερευνητών ή η βελτίωση της κυκλοφορίας της επιστημονικής γνώσης.

Επιπλέον, στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2014⁶, η οποία εκδόθηκε το 2013, υπογραμμίζεται η ανάγκη εφαρμογής μεταρρυθμίσεων από τα κράτη μέλη σύμφωνα με την ανακοίνωση για τον EXE, και καθίσταται δυνατή η πλήρης ενσωμάτωση του μηχανισμού παρακολούθησης και της έκθεσης προόδου του EXE στον κύκλο πολιτικής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Η εφαρμογή της ανακοίνωσης για τον EXE σε επίπεδο ενδιαφερομένων φορέων του τομέα της έρευνας έχει υποστηριχθεί μέσω της διεύρυνσης και της ενίσχυσης της πλατφόρμας των ενδιαφερόμενων φορέων. Η έκτη κατά σειρά οργάνωση⁷ προσχώρησε στην πλατφόρμα τον Ιούλιο του 2013. Οι έξι οργανώσεις ενδιαφερόμενων φορέων⁸ και η Επιτροπή υπέγραψαν κοινή δήλωση στις 13 Δεκεμβρίου 2013. Όλες οι οργανώσεις επιβεβαίωσαν την κοινή δέσμευσή τους για την επίτευξη των στόχων του EXE. Στα τέλη του 2013 όλοι οι

5 Η έκθεση προόδου για τον EXE του 2013 συνοδεύεται από το έγγραφο Facts and Figures (Στοιχεία και αριθμοί), στο οποίο περιλαμβάνονται τα διάφορα επίπεδα προόδου προς την ολοκλήρωση του EXE, τα οποία αντικατοπτρίζουν τις εθνικές προτεραιότητες. Βλέπε: <http://ec.europa.eu/research/era/era-progress-2013.htm>

6 COM(2013) 800 final.

7 Η Διάσκεψη Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων Ανώτατης Μηχανολογικής Εκπαίδευσης και Έρευνας (Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research - CESAER) έγινε το έκτο μέλος της πλατφόρμας ενδιαφερόμενων φορέων στις 17 Ιουλίου 2013 και υπέβαλε μονομερή δήλωση στην Επιτροπή.

8 Πρόκειται για τις εξής οργανώσεις: Ευρωπαϊκή Ένωση Ερευνητικών και Τεχνολογικών Οργανισμών (EARTO), Ένωση των Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA), Σύνδεσμος Ευρωπαϊκών Ερευνητικών Πανεπιστημίων (LERU), NordForsk, Science Europe και CESAER.

ενδιαφερόμενοι φορείς υπέβαλαν έκθεση προόδου όσον αφορά τις δεσμεύσεις τους για την επίτευξη του EXE και συνεισέφεραν στην έκθεση προόδου για τον EXE του 2013.

Το μανιφέστο του EXE – μια πρόσφατη πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην οποία συμμετείχαν βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ενδιαφερόμενοι φορείς του τομέα της έρευνας— έδωσε, επίσης, νέα ώθηση στην υλοποίηση των δράσεων του EXE σε επίπεδο εθνικών αρχών και ενδιαφερόμενων φορέων του τομέα της έρευνας.

6. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Το 2013 ήταν το πρώτο πλήρες έτος εφαρμογής της ανακοίνωσης «Ενίσχυση και επικέντρωση της διεθνούς συνεργασίας της ΕΕ στην έρευνα και καινοτομία: μια στρατηγική προσέγγιση»⁹. Στο πλαίσιο της Ένωσης Καινοτομίας, η στρατηγική επιδιώκει την ενίσχυση της αριστείας και της ελκυστικότητας της ΕΕ στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας, καθώς και ως προς την οικονομική και βιομηχανική ανταγωνιστικότητά της, την αντιμετώπιση των παγκόσμιων κοινωνιακών προκλήσεων και την υποστήριξη των εξωτερικών πολιτικών της Ένωσης. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού εξασφαλίστηκε η ενσωμάτωση της στρατηγικής στη δέσμη νομοθετικών μέτρων «Ορίζων 2020» κατά τη διάρκεια του διοργανικού διαλόγου. Η δέσμη μέτρων περιλαμβάνει μια πολιτική σύνδεσης με το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» που εστιάζεται στη διεύρυνση, στην ΕΖΕΣ και στις χώρες που εμπίπτουν στην πολιτική γειτονίας. Το 2013 άρχισαν διαπραγματεύσεις με διάφορες χώρες, ενώ τον Δεκέμβριο μονογραφήθηκε η συμφωνία με το Ισραήλ.

Το στρατηγικό φόρουμ για τη διεθνή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία (SFIC) επανεξέτασε και απλοποίησε τον εσωτερικό κανονισμό του με σκοπό τη βελτίωση του συντονισμού των δραστηριοτήτων διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ του φόρουμ και των κρατών μελών. Η ομάδα της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης για την έρευνα και την καινοτομία συμφώνησε να συνεργαστεί για τη θέσπιση κοινής στρατηγικής συνεργασίας. Στη συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2013 στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου υψηλού επιπέδου ΕΕ-Αφρικής σχετικά με την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, τα μέρη συμφώνησαν να ξεκινήσουν να εργάζονται για τη δημιουργία μιας μακροπρόθεσμης εταιρικής σχέσης για την έρευνα και την ανάπτυξη, η οποία θα ανήκει και στα δύο μέρη, θα χρηματοδοτείται και από τα δύο μέρη και θα εστιάζεται κατά κύριο λόγο στην επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια και στη βιώσιμη γεωργία.

Η συνεδρίαση υψηλού επιπέδου «The Atlantic: A Shared Resource» (Ο Ατλαντικός: ένας κοινός πόρος) πραγματοποιήθηκε στο Galway τον Μάιο και κατέληξε στην υπογραφή της Δήλωσης του Galway από την ΕΕ, τον Καναδά και τις ΗΠΑ και στη δρομολόγηση της Διατλαντικής συμμαχίας για την έρευνα στον Ατλαντικό Ωκεανό.

Διοργανώθηκαν τρεις διασκέψεις του Destination Europe στις ΗΠΑ από κοινού με τα κράτη μέλη και τις συνδεδεμένες χώρες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αριστεία της

9 COM(2012)497

ευρωπαϊκής έρευνας και τις ευκαιρίες σταδιοδρομίας και χρηματοδότησης που παρέχει η Ευρώπη σε ερευνητές από ολόκληρο τον κόσμο.

Στο πλαίσιο του στόχου της προώθησης ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τη συνεργασία και της αντιμετώπισης του πλαισίου προϋποθέσεων που εμποδίζουν τη συνεργασία, η πρώτη συνεδρίαση υψηλού επιπέδου του διαλόγου συνεργασίας για την καινοτομία με την Κίνα πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2013 στο Πεκίνο. Οι δύο πλευρές εκδήλωσαν το κοινό ενδιαφέρον τους για την προώθηση ενός προβλέψιμου, διαφανούς και αποτελεσματικού πλαισίου προϋποθέσεων για την καινοτομία και συνεστήθη ομάδα δράσης εμπειρογνομόνων για τη συνεργασία στον τομέα της καινοτομίας, με στόχο τον εντοπισμό και την προώθηση επιτυχημένων πρακτικών στην ΕΕ και την Κίνα.

Το Έτος Επιστημών ΕΕ-Ρωσίας ξεκίνησε με επιτυχία τον Νοέμβριο. Η εν λόγω εκδήλωση υψηλού επιπέδου παρείχε και στις δύο πλευρές τη δυνατότητα να επιβεβαιώσουν τη δέσμευσή τους για συνεργασία ΕΕ και Ρωσίας στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας.

7. ΚΟΙΝΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΚΚΕΡ)

Το ΚΚΕρ είναι η εσωτερική επιστημονική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η μοναδική υπηρεσία της Επιτροπής που είναι αρμόδια για την άμεση διεξαγωγή ερευνών. Αποστολή του ΚΚΕρ είναι να παρέχει ανεξάρτητες υπηρεσίες επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης βάσει στοιχείων στις πολιτικές της ΕΕ καθ' όλο τον κύκλο της άσκησης πολιτικής. Το ΚΚΕρ, συνεργαζόμενο στενά με τις Γενικές Διευθύνσεις που ασκούν πολιτική, ασχολείται με τις σπουδαιότερες κοινωνιακές προκλήσεις, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την καινοτομία, μέσω της ανάπτυξης νέων μεθόδων, εργαλείων και προτύπων και μοιράζεται την τεχνογνωσία του με τα κράτη μέλη, την επιστημονική κοινότητα και τους διεθνείς εταίρους.

Το 2013 το ΚΚΕρ ανταποκρίθηκε σε αυξανόμενο αριθμό αιτημάτων των υπηρεσιών χάραξης πολιτικής της Επιτροπής για παροχή επιστημονικής υποστήριξης πολιτικών που σχετίζονταν με τις προτεραιότητες της ΕΕ, ιδίως στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», του σχεδίου στρατηγικής της ΕΕ για την έξυπνη ανάπτυξη. Το ΚΚΕρ εξασφάλισε άμεση επιστημονική υποστήριξη σε θεματικούς τομείς πολιτικής, όπως είναι η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και η Οικονομική και Νομισματική Ένωση· η ενιαία αγορά, η ανάπτυξη, οι θέσεις εργασίας και η καινοτομία· η οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, η αποτελεσματική χρήση των πόρων, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή· η ενέργεια και οι μεταφορές· η γεωργία και η επισιτιστική ασφάλεια· η υγεία και η προστασία του καταναλωτή· η κοινωνία της πληροφορίας και το ψηφιακό θεματολόγιο· η δημόσια υγεία και ασφάλεια και η πυρηνική ασφάλεια.

Προκειμένου να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τις αυξανόμενες αρμοδιότητές του, το ΚΚΕρ έχει υιοθετήσει μια πιο πολυεπιστημονική και διατομεακή προσέγγιση μέσω της κατάρτισης του πρώτου προγράμματος εργασίας του ΚΚΕρ (2014-2015) στο πλαίσιο του «Ορίζων 2020», το οποίο βασίζεται σε ένα κυλιόμενο σχέδιο που εκπονήθηκε πρόσφατα και σε μια πιο αναλυτική δομή έργων. Η ενίσχυση της καινοτομίας, σε συνδυασμό με νέες διεθνείς εταιρικές σχέσεις, συμβάλλει στην αντιμετώπιση πειστικών παγκόσμιων ζητημάτων, όπως η

κλιματική αλλαγή, η υγεία, η επισιτιστική ασφάλεια και η φτώχεια. Η ενδυνάμωση των σχέσεων και των δικτύων του ΚΚΕρ με την ΕΕ και με διεθνείς εταίρους διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην παγκόσμια επιστημονική αριστεία.

Η υποστήριξη των ασκούμενων πολιτικών με αξιόπιστα επιστημονικά στοιχεία και με ενδεδειγμένη ανάλυση προϋποθέτει τις πλέον σύγχρονες υποδομές για επιστημονικές δραστηριότητες, ποιοτικά δεδομένα και κατάλληλα εργαλεία ανάλυσης. Για παράδειγμα, ένα νέο, οικολογικό και ενεργειακά αποδοτικό κτίριο επιστημονικών δραστηριοτήτων εγκαινιάστηκε πρόσφατα στις εγκαταστάσεις του ΚΚΕρ στην Ispra (Ιταλία).

8. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Το 2012 η Επιτροπή δημοσίευσε την έως σήμερα σημαντικότερη δέσμη προσκλήσεων υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του εβδομού προγράμματος πλαισίου (7ο ΠΠ). Με γνώμονα τη διευκόλυνση της μετάβασης στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020», δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις που συμπεριλαμβάνουν εύρος δραστηριοτήτων με δυνατότητες δημιουργίας σημαντικού αντίκτυπου. Το 2013 ολοκληρώθηκαν κατά προσέγγιση 45 προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, με συνολικό ενδεικτικό προϋπολογισμό 4,9 δισεκατομμύρια ευρώ. Υποβλήθηκαν συνολικά σχεδόν 20.000 επιλέξιμες προτάσεις, από τις οποίες περίπου 3.000 επελέγησαν για χρηματοδότηση, ήτοι ποσοστό επιτυχίας κατά προσέγγιση 15% επί του συνόλου των προτάσεων.

Ο συνολικός αριθμός υποψηφίων στις επιλέξιμες προτάσεις ήταν 67 630, ενώ το συνολικό κόστος των έργων ξεπέρασε τα 34 δισεκατομμύρια ευρώ και η συνολική συνεισφορά που ζητήθηκε από την ΕΕ ανήλθε σε περίπου 28 δισεκατομμύρια ευρώ. Ο συνολικός αριθμός υποψηφίων στις επιλεγείσες προτάσεις ήταν 12 702, ενώ το συνολικό κόστος των έργων ανήλθε σε κατά προσέγγιση 6 δισεκατομμύρια ευρώ και η συνολική συνεισφορά που ζητήθηκε από την ΕΕ ξεπέρασε τα 4 δισεκατομμύρια ευρώ. Το συνολικό ποσοστό επιτυχίας ήταν 18,78% όσον αφορά τους υποψηφίους και 15,96% από την άποψη της συνεισφοράς που ζητήθηκε από την ΕΕ.

9. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2014

Η Επιτροπή εμμένει στη δέσμευσή της για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Βρίσκεται στη διαδικασία εφαρμογής της ανακοίνωσης προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την αξιολόγηση της έρευνας και της καινοτομίας ως πηγών μελλοντικής οικονομικής ανάπτυξης με τίτλο «Η έρευνα και η καινοτομία ως πηγές ανανέωσης της οικονομικής ανάπτυξης».¹⁰

Για την ανάπτυξη του προγράμματος εργασίας του «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2016-2017, η ευρύτερη διαβούλευση και η συζήτηση με τα κράτη μέλη θα αποτελέσουν προτεραιότητα για την Επιτροπή. Επίσης, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις νέες πληροφορίες

10 COM(2014)339.

σχετικά με τις επιστημονικές, τεχνολογικές, οικονομικές, εμπορικές και κοινωνικές τάσεις και προβλέψεις, καθώς και τις τρέχουσες και τις αναδυόμενες ανάγκες πολιτικής προκειμένου να αξιοποιήσει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά της και να εκμεταλλευτεί νέες ευκαιρίες.

Επιπλέον, το 2014 η Επιτροπή θα συνεχίσει να προωθεί δράσεις για την Ένωση Καινοτομίας. Θα παρουσιάσει την έκθεση σχετικά με την κατάσταση της Ένωσης Καινοτομίας την περίοδο 2010-2014, η οποία θα περιλαμβάνει αποτελέσματα και βασικά πορίσματα. Ωστόσο, υπό το πρίσμα της συνεχιζόμενης κρίσης, η Ευρώπη πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για την πραγμάτωση της Ένωσης Καινοτομίας.

Η έκθεση προόδου για τον EXE του 2013 συζητήθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας τον Σεπτέμβριο του 2013 και θα ανοίξει τον δρόμο για την έκδοση των συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με τον EXE το 2014. Μετά τη δημοσίευση της έκθεσης προόδου για τον EXE του 2014, που πρόκειται να εκδοθεί τον Σεπτέμβριο, η Επιτροπή θα διοργανώσει διάσκεψη. Η πρόοδος ως προς την υλοποίηση του EXE θα αξιολογηθεί πλήρως μέσω της έρευνας για τον EXE του 2014, η οποία αποσκοπεί στον εντοπισμό των δράσεων υλοποίησης που απαιτούνται για την ολοκλήρωση μιας ενιαίας αγοράς για τους ερευνητές, τη γνώση και την τεχνολογία. Η έρευνα για τον EXE του 2014 θα διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στον εντοπισμό των τομέων στους οποίους έχει συντελεστεί πρόοδος και των τομέων στους οποίους απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες.

Επιπλέον, η Επιτροπή έχει δρομολογήσει διαβούλευση με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τα διδάγματα που πρέπει να αντληθούν και τους βασικούς παράγοντες που αναμένεται να την βοηθήσουν στη διαμόρφωση των επόμενων σταδίων της στρατηγικής ανάπτυξης της ΕΕ μετά την κρίση για την περίοδο 2015-2020. Οι συγκεκριμένες προτάσεις της θα παρουσιαστούν στις αρχές του 2015.